

SLOVENSKI GOSPODAR

List ljudstvu v pouk in zabavo.

Izšla vsak četrtek in velja s poštno vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 6 K, pol leta 3 K in za četrta leta 1-50 K. Naročnina za Nemčijo 8 K, za druge evropske države 6 K. Kdor hoče sam po njega, plača na leto samo 5 K. — Naročnina se pošilja na: Upravištvu „Slovenskega Gospodarja“ v Mariboru. — List se dopolnjuje do odpovedi. — Učije „Kmetijskega delavca“ dobivajo list brez posebne naročnine. — Posamezni listi stanejo 12 vin. — Uredništvo: Koroska cesta št. 5. — Rokopisi se ne vračajo. — Upravištvu: Koroska cesta št. 5, sprejemni.

Za inserate se plačuje od enostopne pettivrste za enkrat 24 vin., ali kar je isto, 1 kvadratni centimeter prostora stane 16 vin. Za večkratne oglase primeren popust. V oddelku „Mala namizna“ stane beseda 5 vin. Parte in zahvale vsaka pettivrsta 24 vin., izjave in Poslano 36 vin. — Inserati se sprejemajo do torka opoldne. — Nezaprite reklamacije so pošiljane protje.

Razmišljanje starega slovenskega kmeta.

(Iz Savinjske doline.)

Mnogo je ljudi, posebno iz mestnih krogov, ki nas kmete blagrujejo, ker se nam baje tako dobro godi. Ti ljudje pač malo poznajo kmetijski stan in njegove težave. Koliko je kmetij sedaj v vojnem času, kjer je samo ena ženska doma, bodisi mati, sestra, žena — mnoga tudi z več malimi otroci — pa imajo veliko kmetijo, katero mora vsi s tujimi delavci obdelati. Teh pa je sedaj malo in jih je zelo težko dobiti. Pa če še tudi so, hoče vsak, da se mu dnina izplača z živem. Poznam več takih kmetijskih žensk, ki so od velikega napora, skrbi in dela do skrajnosti oslabele.

Pa to ni vse! Kaj pa begunci, ki jih je povsod zadosti? Marsikateri dan jih pride k eni hiši po 10 prosit živil. Nekateri bi živež tudi dobro plačali, pa kaj, ker nam je bilo večinoma vse rekvirirano in odvzeto. Za domačo porabo nam je bilo le pičlo odmerjenega in zato moramo sedaj silno varčevati, če se hočemo sami preživeti.

Cital sem v časnikih, da nameravajo neke pivovarne prositi vlado za nekaj milijonov kron brezobrestnega posojila. Po mojih mislih naj bi vlada raje kmetijstvo bolj podpirala, kajti od zemlje vsi živimo, za pijačo je pa tudi voda dobra. Nadalje naj se pomisli, da so pivovarji že tri leta hmeli skoraj zastoj od nas dobili, tako da se nam pridelovalni stroški niso pokrili; pivo pa se je kljub temu silno podražilo. Druge pridelke: fižol, krompir itd., smo pa tudi morali oddati za izredno nizko ceno. A vse te cene niso daleč v primeri s tem, kar mi kmetije potrebujemo. Vlade ne prosimo sedaj nikake podpore, pač pa bi nam naj preskrbela vsaj umetnih gnojil po znižani ceni. Umetnega gnojila sicer dobimo nekaj malega, pa silno drago: po 25 do 30 K 100 kg. Pa še ta je dvomljive vrednosti. Letos so se nam tudi davki zvišali, a bojimo se, da ne bo ostalo pri tem, ampak bodo kmetu naložili še več bremen. Vlada bi bilo svetovati, naj bi iskala denarja najpoprej pri onih, ki ga z lahkoto zaslužijo, t. j. pri tovarnarjih, lastnikih rudokopov, pri bankah in drugih velikih podjetjih, ki imajo od vojske velike milijonske dobičke in kateri plačujejo svojim delničarjem po 25, 35 in celo po 50% dividend.

Kmet je temelj vsake države, torej tudi naše

Avstrije. Če je temelj trden, potem se sme nanj brez skrbi zidati močno stavbo. V nasprotnem slučaju se pa stavba rada podere. Moj oče, ako bi se danes živeli, bi bili letos stari 111 let, so nam večkrat pripovedovali, kako so bile tudi v starih časih nekatere kmetije z davki preobložene, tako, da so mnogi vse popustili in pobegnili v tujino. Med temi sta bila tudi dva iz naših krajev: eden iz vasi Polke, in drugi iz Parizelj. Neko noč sta oba pobegnili s svojo družino na Hrvaško in jih ni nihče tukaj več videl. Kakor je iz zgodovine znano, so se kmetje le tedaj pobunili, kadar so bili preveč stiskani, nikdar pa ne, kadar jim je bilo dobro. Kakor sem že skrajše rekel, mestni nas kmete zavidajo. Jaz sem učakal že lepo starost, pa mi ni znano, da bi kak mestjan ali njegovi otroci prišli na kmete služiti. Sicer so se nekateri, ki so v mestu obogateli, naselili na deželi, pa to niso nobeni kmetje, ker lahko tudi brez dela dobro živijo. S kmetov pa vedno gredo moški v rudokope in tovarne, ženske pa v mesta in med temi jih je več, ki ne pridejo več same domov. Na deželi vedno bolj primanjkuje poljedelskih delavcev in to bi mi kmetje občutili. Zato pa ne morejo in ne smejo drugi stanovi, ki polja ne obdelujejo, soditi o kmetijskih razmerah. Zeleti bi bilo, da bi v agrarnih vprašanjih imeli prvo besedo poslanci, ki so izvoljeni od kmetijskega ljudstva, a ne gospoda iz mest in industrijskih krajev, kajti le kopitar sodi naj kopito!

Svetovna lakota.

V Frankobrodu na Pruskem izhajajoči časnik „Frankfurter Zeitung“, ki ima odlične zveze z nemškimi politiki in denarnimi mogotci, piše:

Množijo se znamenja, da se bližajo svetovni lakoti. Narava se bo maščevala, da mislijo ljudje, ki blazno precenjujejo svoje tehnične iznajdbe, da smejo več let posvetiti samo uničevanju ne glede na meje, ki jih stavi narava.

Vojska pomeni, kakor je nekdo izborno označil, skoraj že tri leta trajajočo stavko delazmožnih mož v vseh vojskujočih se državah. Čeprav je uporaba živil teh v vojski se nahajajočih milijonov silno večja kakor v miru — ne glede na to da se z dogodki na morju, z izpraznjevanjem ozemelj itd., uničijo velike množine živil — je za frontami padla množina kmet-

skih pridelkov, ker manjka na milijone rok in vpreg. V Franciji pred vsem je tokrat ostala že petina zemlje neobdelane in v Rusiji je bržkone še mnogo hujše. Ruski časniki so že pred revolucijo tožili, da so ruski kmetijski stan bliža propadu in nenravnosti, da polja večinoma niso obdelana, da potrebna dela niso opravljena, da so gospodarstva strašno zanemarjena. Tudi pomanjkanje živil povzroča zmanjšanje pridelkov: solitar se sestrelja v zrak, namesto da bi ga potrosili po zemlji, tudi kali primanjkuje. In posledica, ker se zmanjšuje množina pridelkov, je nadalje, da se kolje vedno več živine (kar na drugi strani povzroča zopet slabše gnojenje). Te razmere se pojavljajo že tudi v nepristranskih državah, ker jih je dovažanje krmil prisililo, da so skrčile živinorejo. Gotovo so že tudi izvenevropski živinorejci prizadeti, ki se brezdvomno niso odrekli usodepolnemu vplivu silno visokih živinskih cen in so pod tem vplivom brezobzirno načeli svoje živinsko premoženje ter v velikem obsegu klali živino in še jo bodo klali. Torej: zmanjšanje poljskih pridelkov in močno zredčenje živine v Evropi; po začetkoma sijajnih žetvah sedaj bržkone dve leti zaporedoma slaba letina v Severni Ameriki; redni prihranki tam in povsod izven Evrope, ki so bili sicer namenjeni kot nadomestek za slabe letine, so porabljeni do zadnjega zrna; žetveni preostanki na Ruskem, prej določeni kot svetovna rezerva in namenjeni za izvoz, menda zavoljo slabe sprave in večje uporabe ne pridejo več v poštev; zraven še velikanske cene in pomanjkanje prevoznih ladij. To je slika sedanjega položaja.

Ako bi se svet le za trenutek ustavil in premišljal, bi se mu morala zasvetiti žaloigra, ki čaka Evropo in ki postaje vsak dan gotovejša, ako zraven prevdarimo, da bo zraven svetovnega pomanjkanja živil nastopila po vojski tudi slična lakota na surovinah in slična lakota na prevoznih sredstvih. Že dozdaj je šlo iz Evrope vsako leto 20 milijard v Severno Ameriko. In nadaljnje mnogostevilne milijarde bodo šle za njimi...

S cenami za surovine ni nič drugače. Sicer tudi mi lahko zvišamo cene za svoje surovine, n. pr.

LISTEK.

Vojni spomini.

(Januš Golec.)

(Dalje.)

Z mesta se nisem upal ganiti, ker sem se med samimi čituti le bal za težko kupljeno in že v potnih sragah prenašano blago. Grom in peklo! Od nikoder ga ni bilo z vozičkom in jaz sem že bil preštel vsi tlakani kamenje na trgu. Mestni čuvaji so me že polukavali, če se nisem morda prismoil k stebra, da se ne ganem nikamor. Sram me je bilo in jeza je valovila po meni do besnosti. Sam Bog mi ne bode zaznamoval na črno plat robatih besed in psokv, s katerimi sem obsul tovariša, ko se je proti večeru po štirih urah primuzal do stebra.

Med smehljanjem in ravnodušno mi je priznal, da je kramljal v kavarni s tovarišem, katerega že ni videl bogzna kedaj. Je pač domneval, da sem si sam poiskal voz in odsmukal v polkovni stan. Oštel sem ga v vseh znanih jezikih, a se ga ni prav nič prijel. Nežaljeno in vdano je pobasal steklenice pod pazduho in cepetal molče za menoj, ki sem na bit jeze in nevolje stopal pred njim z oprtanim nahrbtnikom.

Z jezo brezobzirnostjo sem se vsilil sicer opo rekajočemu Židu na voz, ki je vozaril v smeri proti barakam. S Franciom sva se tokrat brez razgovora, kujavo molčeče vozila do doma, kjer sva se pa sprila na slami pri sledeči boljši volji.

Razočarani smo gledali drugega jutra, ko je došlo povelje: Nazaj za Przemysl, v dežju, blatu in na noč v ušive, gališke bajte! Vse je nevoljno godrnjalo in kovalo v zvezde srečne ogrske črnovojne, naše sosede, ki so ostali v barakah v obrambo trdnjave. Sam Bog, da smo zapustili Przemysl, sicer bi se že vsi davno hladili v Sibiriji!

Iz Przemysla smo kresali še dokaj daleč nazaj, dokler se niso pojavili pred nami svetovnoznan — Karpati. Razočarani, oveselili in prijetno pobožali me je v dno duše ta pogled na zeleno gorovje, ki valovi grič za gričem, hrib za hribom. Vsak je pri tem pogledu radostno vzdihnil, oko mu je zažarilo veselja; vabila nas je bližnja večja varnost, čutili smo se rešene okovov in zardeli za nas nepopisno pustelni in pusto. Ljudje so burco pozdravljali ta novi svet, zemljo, ki nudi, posejana z ravnimi griči in hribi, mnogo dušnega užitka in naravne izjemne. Kraji ob vznožju Karpatov so pač podobni naši ljubki, rajski domovini, katere se ne odlepa nobeno srce tako, kakor — slovensko!

Ostavili smo lično znano mesto Gorlice in zavili od tankaj na levo karpatsko gorovje. Tukaj nam je bila odkazana gorska vas Bielanka v stan. Pray nobena cesta ne vodi do sela. Po potoku smo se rezali v vas, ki se vleče dolgovestno ob straneh jarka, po katerem žubori in se kotali potok. Same slamostrehe, lesene bajte, pripete ob vznožju po vodi izobilnega hriba. Dolinica je samo tako široka, da jo lahko prepljune vsak otrok, po domače povedano. Tovariši so kleli in robantili na to zatono in hribovsko gnezdo: jaz pa sem se čutil prijetno domačega, kot bi kobacal k sv. Juriju na Remšnik. —

Ti doslej nemoteno mirno živeči hribovci so nas gledali, a se poskrili v bajte, ko smo se jim bližali. A kako tudi ne? Do našega prihoda še ni korakala po selu nobena vojaška noga. Kar naenkrat pa toliko vojaštva s konji in vozovi vred. Ko bi bil jaz duševno zmožen po vzorcu rajnega Erjave, bi lahko napisal „Huzarji iz Trsta v Bielanki“, a se prav ne upam. —

Polkovni štab si je izbral leseno vaško šolo v bivališče, ostali so se pa razdelili in razkropili po drugih bajtah. Nepopisno veselje so imeli z vojski srajčniki; ti so se upali prvi med nas in plesali od veselja.

Po prihodu v to vas smo bili vsi prepričani in uverjeni, da ostanemo tukaj čez zimo. Na spomlad pa poskusimo zopet do sedaj bridko in opotečo vojno srečo. Nikdo se niti sanjati ni upal, da bi bilo mogoče se vojskovati tudi v zimskem času. Rimljan Cezar je tičal v snegu za okopi. Vsi srednjeveški veliki bojnega polja so se zabrkali po zimi kot jazbeci brezdelno v brloge. Vojnega orjaka Napoleona je končala ruska zima, pa bi se upali mi po zimi v bojno črto z Rusi, ki sta jim sneg in mraz kakor vsakdanji kruh! Gugali in zibali smo se v brezdelnih zimskih sanjah vsi.

Mojemu tovarišu, meščanu Francu, se je dozdevalo to gorsko zdravilišče preveč zaplankano in pusto, in začel je nestrpno razbrskavati po kartah. Pogrnjal je na papirju zabeleženo večje mesto Novi-Sad (Neu-Sandez). Kakor večkrat prej in pozneje, se je trenutno odločil in še mene nepremišljeno izvalil, češ:

„Januš, ti se pelješ z menoj v mesto!“